

28.3.2017

Julkinen

Pankkisektorin uudistuttava, mutta ei riskienhallinnan kustannuksella

Jyri Helenius, apulaisjohtaja

Suomen pankkisektorin tulos heikkeni hieman vuonna 2016 edelliseen vuoteen verrattuna, mutta vakavaraisuus oli vahva ja parani edelleen. Pankkisektorin tuloksentekeyttä rasittaa edelleen matala korkotaso. Digitalisaation aiheuttama haaste pankkien tuotoille on konkretisoitumassa uuden maksupalveludirektiivin tultua voimaan. Uusi direktiivi avaa pankkien maksuliikenneliiketoiminnan lähitulevaisuudessa aivan uudentalaiselle kilpailulle.

Suomalaiset pankit tekevät isoja kehitysinvestointeja vastatakseen digitalisaation asettamaan haasteeseen. Pankkiasiakkaiden verkko- ja mobiiliasioinnin korkea osuus Suomessa ja Suomeen kertynyt teknologiaosaaminen antavat pankeille hyvät lähtökohdat kansainvälisessä ja digitalisoituvassa kilpailuympäristössä. Kehittäessään uusia palveluja ja tehostaessaan toimintaansa automatisoimalla prosesseja pankkien täytyy kuitenkin pitää huolta myös pankkitoiminnan perusjärjestelmien kunnosta. Uudistumista vaaditaan, mutta se ei saa tapahtua riskienhallinnan kustannuksella.

Pankeille on enenevässä määrin tulossa kilpailijoita muilta toimialoilta, erityisesti teknologiayrityksistä. Yhtenä vastauksena tähän kilpailuun voi olla pankin toiminnan laajentaminen perinteisen pankkitoiminnan ulkopuolelle. Tällaista harkitessaan pankin pitää tarkasti arvioida, mikä on toimiluvalliselle pankille sallittua toimintaa ja missä kulkee omistamisen ja liiketoiminnan harjoittamisen raja.

Pankkisektorin rakenteelliset riskit ovat säilyneet ennallaan eli Suomen pankkisektori on erittäin keskittynyt ja riippuvainen sekä muiden pohjoismaiden kehityksestä että markkinavarainhankinnan saatavuudesta. Järjestelmätasolla sektoria rasittaa kotitalouksien korkea ja edelleen kasvava velkaantuneisuus.

Korkean velkaantuneisuuden aiheuttamaan järjestelmäriskiin on Suomen lainsäädännössä pyritty vastaamaan vakuuksiin sidotulla enimmäisluottosuhteella. Jotkut pankit ovat kuitenkin kiertäneet sääntelyä myöntämällä asuntolainan päälle kulutusluottoa ja osa uusista lainoista on ollut uuden sääntelyn vastaisia. Sääntelyn vastaisiin käytäntöihin Finanssivalvonta on luonnollisesti puuttunut. Vaikka ne saataisiin karsittua, ei Finanssivalvonnalla ole edelleenkään käytettävissä tehokasta keinoa velkaantuneisuuskehityksen hillitsemiseen. Tämän takia Finanssivalvonta analysoi yhteistyössä Suomen Pankin kanssa makrovakausvälineistöön liittyvän lainsäädännön kehittämistarpeita.

Kirjoittajat: Sinikka Taskinen, analyytikko; Harriet Uusi-Äijö, analyytikko; Helena Aro, riskiasiantuntija; Olli Mattinen, analyytikko; Maija Järvenpää, riskiasiantuntija; Juhana Virkkunen, riskiasiantuntija; Tomi Halme, riskiasiantuntija

- Alhaisemmat tuotot ja kasvaneet kulut rasittivat pankkisektorin tulosta
- Matalan korkotason ympäristössä luottokannan kasvu, alentuneet korkokulut ja hyvä johdannaistulos tukivat korkokatetta
- Negatiiviset talletuskorot otettu käyttöön isoissa yritystalletuksissa
- Nettopalkkioituotot edellisvuoden tasolla
- Liiketoiminnan kehittämishankkeet nostavat kuluja
- Toimialamurros edellyttää liiketoimintamallien terävöittämistä
- Asuntolainojen laskeva korkomarginaali kuvaa pankkien kilpailutilannetta
- Omien varojen kasvu vahvisti pankkisektorin vakavaraisuutta
- Pankkisektorin omat varat kattavat kasvaneet lisäpääomavaatimukset
- Vakavaraisuussuhdeluvut heikentyneet vuodenvaihteen jälkeen
- Pankkisektorin omavaraisuusaste parani edelleen
- Rahoitus- ja vakuutusryhmittymien vakavaraisuus säilyi vahvana, sääntelymuutoksilla merkittäviä vaikutuksia vakavaraisuussuhdelukuun
- Varainhankintakyvyssä ja maksuvalmiudessa ei merkittäviä muutoksia
- Sääntelyuudistukset vaikuttavat varainhankintaympäristöön
- Pankkien markkinariskit ovat maltilliset

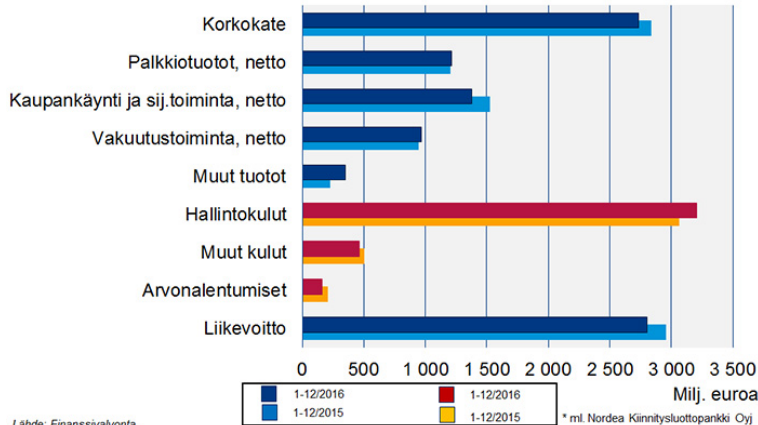
Alhaisemmat tuotot ja kasvaneet kulut rasittivat pankkisektorin tulosta

Pankkisektorin tulos ennen veroja pienentyi vuoden 2016 aikana erityisesti korkokatteen sekä kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuottojen vähentyessä. Samaan aikaan myös kasvaneet kulut heikensivät tulosta.

Tässä artikkelissa vuoden 2016 lopun tiedoissa on pankkiryhmien lisäksi Nordea Kiinnitysluottopankki Oyj:n luvut.

Kotimaisen pankkisektorin* tuloslaskelman pääerät 1-12/2016 vs. 1-12/2015

Sektorin liikevoitto oli noin 2,8 mrd. euroa, mikä on noin 5 % edellisvuotta alhaisempi. Liikevoiton heikentymisen ja oman pääoman kasvun myötä sektorin oman pääoman tuotto (ROE) aleni vuoden 2015 lopun 9,3 prosentista noin 8,2 prosenttiin. Toisaalta sektorin koko pääoman tuotto (ROA) nousi vertailuvuoden 0,4 prosentista yhden kymmenyksen 0,5 prosenttiin, koska sektorin yhteenlaskettu tase pieneni.

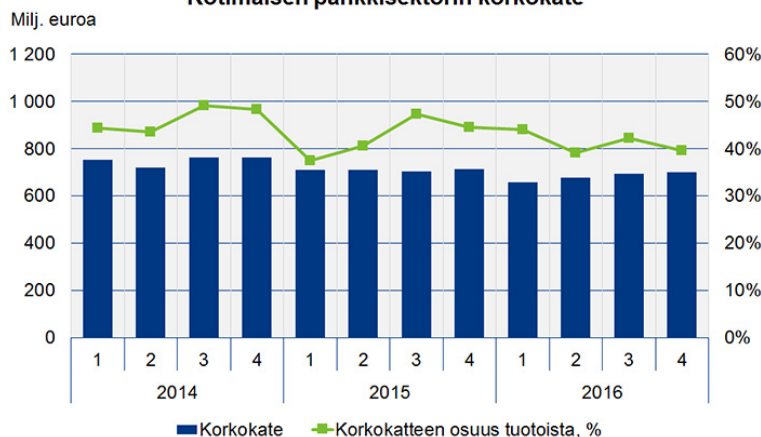
Pankkisektorin kulut/tuotot -suhde on kasvanut vuoden aikana noin 54 prosenttiin (51 %). Tunnusluvun heikkenemisen taustalla on sekä tuottojen pienentyminen että kulujen nousu. Pienemmät toimijat eivät hyödy liiketoiminnan skaalaeduista samassa määrin kuin suuremmat. Niiden keskimääräinen kulut/tuotot -suhde ylitti edelleen 70 % vuoden 2016 lopussa.

Matalan korkotason ympäristössä luottokannan kasvu, alentuneet korkokulut ja hyvä johdannaistulos tukivat korkokatetta

Korkokate on edelleen pankkisektorin merkittävin tuottoerä. Vuoden 2016 lopussa korkokate edusti noin 40 % sektorin kaikista tuotoista. Talletusvarainhankinnan saatavuus on keskeinen korkokatetta turvaava tekijä, sillä markkinavarainhankinnan osuuden kasvu lisää varainhankinnan saatavuuden ja kustannusten herkkyyttä markkinamuutoksille. Lainojen hinnoittelun merkitys korostuu, koska talletuskorkojen ja -marginaalien läheystyessä nolaa kokonaimarginaalia voidaan käytännössä leventää vain luottomarginaalien kautta. Korkolattiasopimukset lieventävät alhaisten tai negatiivisten korkojen vaikutusta korkokatteeseen. Merkittävässä osassa asuntolainakantaa on marginaalilattia, toisin sanoen pankki saa aina oman marginaalinsa vaikka viitekorko olisikin miinuksella. Muita merkittäviä korkolattioita ei lainakannassa ole.

Edellä mainittujen peruspankkitoiminnalle keskeisten tekijöiden lisäksi vähittäispankkitoiminnan korkokatteeseen vaikuttavat lisäksi korkosijoitusten tuotot. Pankista ja markkinatilanteesta riippuen likviditeettisalkun ja sijoitusten tuotot sekä johdannaistulos voivat olla merkittävä osa pankin korkokatetta.

Kotimaisen pankkisektorin korkokate

28.3.2017

Julkinen

Vuoden 2016 lopussa korkokate oli noin 2,7 mrd. euroa eli noin 3,8 % edellisvuotta alhaisempi. Toisaalta korkokuluihin kirjatut vakausmaksut huomioiden korkokatteen pienentyminen vuoden 2015 loppuun verrattuna jäi noin 1,2 prosenttiin.

Korkotuotot laskivat noin 4,8 mrd. euroon eli 8 % vertailuvuotta alhaisemmiksi ja samaan aikaan korkokulut pienentyivät noin 2,1 mrd. euroon eli noin 13 % alhaisemmiksi kuin vuotta aiemmin. Korkokatteen kehitykseen vaikuttivat positiivisesti luottokannan kasvu, edullinen talletusvarainhankinta sekä korkosijoituksista saadut edellisvuotta paremmat korkotuotot. Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä kasvoivat noin 192 mrd. euroon eli 3 % vuoden 2016 aikana. Luottokannan kasvu eri toimijoiden välillä vaihteli huomattavasti. Myös positiivinen johdannaistulos nosti korkokatetta noin 525 milj. eurolla (458 milj. euroa: 31.12.2015).

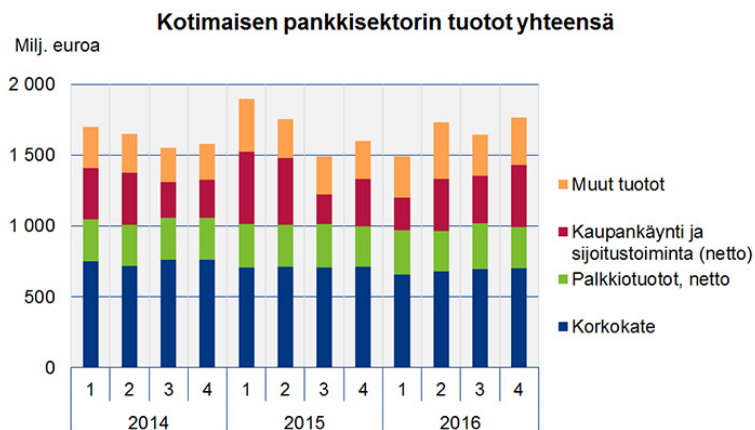
Negatiiviset talletuskorot otettu käyttöön isoissa yritystalletuksissa

Yleisötalletukset pysyivät edellisvuoden tasolla vajaassa 150 mrd. eurossa. Määräaikaistalletukset pienentyivät sekä yritystalletuksilla yhteensä lähes 27 % vuoden 2016 aikana. Erityisesti kotitalouksissa oli siirtymää yön yli -talletuksiin. Talletuksista maksetut korot pienentyivät edelleen. Kannattavuutta ei pystytty kohentamaan talletuskorkoja alentamalla, koska keskimarkkinakorko on painunut nollan tuntumaan (0,13 % joulukuussa 2016).

Vuoden 2016 aikana muutamat pankit perivät isoista yritystalletuksista negatiivisia korkoja. Euromääräisesti talletuksista perityt maksut ovat olleet erittäin maltillisia, yhteensä noin 65 milj. euroa. Samaan aikaan pankit joutuivat maksamaan keskuspankkisijoituksistaan korkoa noin 136 milj. euroa eli negatiivinen korko rasitti korkokatetta noin 70 milj. eurolla.

Nettopalkkiotuotot edellisvuoden tasolla

Palkkiotuotot laskivat vuoden 2016 aikana noin 2 %. Samanaikainen palkkiokulujen pienentyminen piti kuitenkin nettopalkkiotuotot edellisvuoden tasolla noin 1,2 mrd. eurossa. Noin puolet palkkiotuotoista tulee arvopaperisidonnaisista eristä. Vuoden viimeinen neljännes oli näiden palkkioiden osalta vahva. Myönteinen kehitys pääomamarkkinoilla helpottaa sijoitustuotteiden myyntiä ja toisaalta kasvattaa omaisuudenhoidossa olevien varojen arvoa.

Lähde: Finanssivalvonta.

Kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuotot pienentyivät vuoden aikana 1,4 mrd. euroon eli vajaa 10 %. Vertailuvuosi 2015 oli poikkeuksellinen, koska alkuvuodesta valuutta- ja korkoinstrumenteista kirjattiin historiallisen korkeat tuotot. Vuoden 2016 nettotuotot säilyivät kuitenkin vuotta 2014 korkeammalla tasolla.

Liiketoiminnan kehittämishankkeet nostavat kuluja

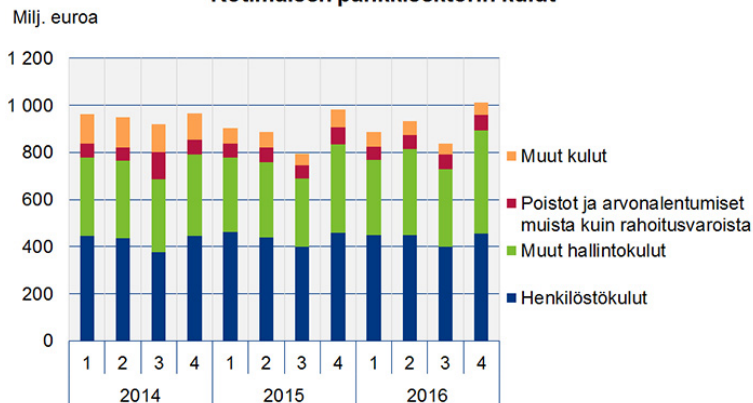
Pankkisektorin kannattavuutta rasittivat kasvaneet kulut, jotka pääsääntöisesti liittyivät liiketoiminnan kehityshankkeisiin. Vuonna 2016 pankkisektorin yhteenlasketut kulut olivat 3,7 mrd. euroa ja ne nousivat 2,8 %. Osa investointeihin liittyvistä kuluista realisoituu kuitenkin vasta myöhemmin vuosina, kun taseeseen aktivoituja erä aletaan kirjata poistoina kuluiksi. Vuoden 2016 lopussa pankkisektorin taseen aineettomat hyödykkeet olivat noin 1 mrd. euroa ja keskimääräinen poistoaika vaihtelee 5-10 vuoden välillä. Pitkällä aikavälillä liiketoiminnan kehityshankkeiden synnyttämien kulusäästöjen tai tuottojen tulisi nousta poistoja suuremmiksi.

28.3.2017

Julkinen

Kotimaisen pankkisektorin kulut

Lähde: Finanssivalvonta.

Henkilöstökulut pysyivät edellisvuoden tasolla noin 1,7 mrd. eurossa. Henkilöstön määrä on jatkanut supistumistaan, mutta kulujen määrä on pysynyt melko vakaana. Tämä saattaa johtua siitä, että yhä suurempi osa henkilöstöstä toimii korkeammin palkatuissa asiantuntijatehtävissä toimintojen automatisoinnin seurauksena. Lisäksi yt-neuvotteluihin liittyy usein kertaluonteisia kuluja ennen varsinaisten henkilöstösäästöjen syntymistä.

Vähittäispankkitoiminnassa kulusäästöjen ja tiukan kulukontrollin rooli on merkittävä, koska matalan korkotason toimintaympäristössä korkokatteeseen kohdistuu suuret paineet. Myös nettopalkkiotuottojen kasvattaminen on haasteellista, samalla kun uudet toimintamallit ja toimialan ulkopuoliset kilpailijat valtaavat alaa.

Toimialamurros edellyttää liiketoimintamallien terävöittämistä

Pitkään jatkuneen alhaisen korkotason ympäristössä luottolaitosten on kiinnitettävä aikaisempaa enemmän huomiota korkokatteen turvaamiseen. Samanaikaisesti liiketoimintamallien kehittämistä tuottopohjan laajentamiseksi on jatkettava. Lyhyellä aikavälillä suurin murros kohdistuu korkokatteen lisäksi maksuliikenteen palkkioihin. Uusi maksupalveludirektiivi tuli voimaan 13.1.2016 ja sen täytäntöönpano-aika on kaksi vuotta. Yksi direktiivin mukanaan tuomista merkittävimmistä uudistuksista on, että tilinpitäjäpankkien on avattava pääsy asiakkaiden maksutietoihin kolmansille palveluntarjoajille vuoden 2018 alusta lähtien. Mikäli kolmannet osapuolet saavat houkutelua pankkien asiakkaita omiksi asiakkaikseen, saattaa sillä olla negatiivinen vaikutus pankkien maksuliikennepalkkioihin.

Kotimaisen pankkisektorin menestyminen toimialan murroksessa ja toimialaliukumien lisääntyessä riippuu ennen kaikkea siitä, miten toimijat onnistuvat kehittämään liiketoimintamallejaan sekä uudistamaan ja sopeuttamaan palvelutarjontaansa nopeasti muuttuvassa kilpailuympäristössä. Palveluiden digitalisoituminen on tarjonnut pankeille mahdollisuuksia tuottaa entistä kustannustehokkaampia ja skaalautuvampia palveluita. Palveluiden käyttökokemus, nopeus ja turvallisuus ovat nousseet keskeisiksi kilpailutekijöiksi, mutta samalla asiakasuskollisuus on heikentynyt, kun palveluntarjoajan vaihtamisesta on tullut entistä helpompaa ja vaivattomampaa.

- [Katso myös Digitalisaatio lisää kilpailua pankkitoimialalla -artikkeli](#)

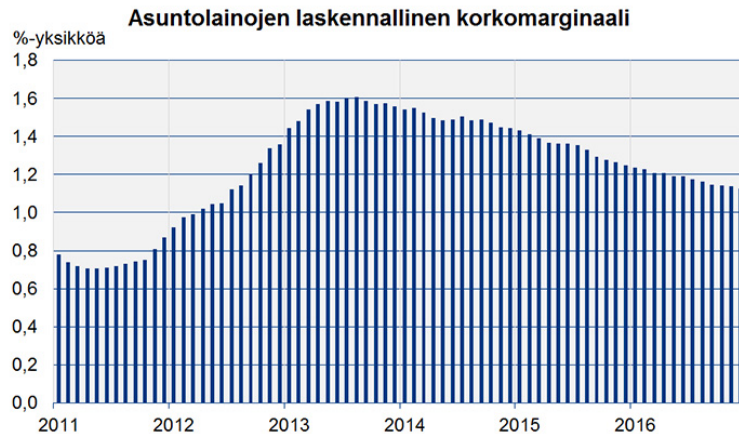
Asuntolainojen laskeva korkomarginaali kuvaa pankkien kilpailutilannetta

Asuntolainojen laskennallinen korkomarginaali on jatkanut laskuaan 1,12 prosenttiin (31.12.2016), mikä on alhaisin taso sitten vuoden 2012 puolivälin. Laskennallinen korkomarginaali lasketaan uusien lainojen painotetun keskikoron ja viitekorkojen painotetun keskikoron erotuksena. Laskeva marginaali heijastaa pankkien kiristyvää keskinäistä kilpailutilannetta asuntolainamarkkinoilla.

28.3.2017

Julkinen

Lähde: Suomen Pankin laskelmat.

Kotitaloussektorin järjestämättömien saatavien osuus sektorin luotonannosta on jatkanut hienoista kasvuun. Niiden osuus oli vuoden lopussa 2,0 % kaikista kotitaloussektorin luotoista, kun puoli vuotta aikaisemmin osuus oli 1,8 %. Muutos on aiheutunut asuntoluottojen järjestämättömien saamisten osuuden kasvusta. Yrityssektorin luottojen järjestämättömien saamisten osuus on puolestaan hieman alentunut puolen vuoden takaisesta 3,0 prosentista vuoden lopun 2,9 prosenttiin.

Yrityssektorin konkurssihakemusten määrä on jatkanut laskuaan. Tilastokeskuksen mukaan yritysten konkurssihakemuksia jätettiin vuoden 2016 viimeisellä kvartaalilla 15 % vähemmän kuin edellisvuoden vastaavana ajanjaksona. Tämä näkyy yrityssektorin arvonalentumistappioiden kehityksessä: niiden määrä on vähentynyt 58 milj. euroon (31.12.2016), kun edellisen vuoden vastaavana ajankohtana määrä oli lähes kolminkertainen. Kotitalouksilla kehityssuunta on arvonalentumistappioissa ollut päinvastainen: arvonalentumistappioiden määrä oli 81 milj. euroa, verrattuna viime vuoden 69 milj. euroon.

Pankit ovat raportoineet lainanhoitajustollisten (forborne assets) saamistensa määrää vuoden 2015 alusta saakka. Näillä tarkoitetaan lainoja, joiden ehtoja on kevennetty asiakkaan taloudellisten vaikeuksien perusteella. Lainanhoitajousto on voimassa kaksi vuotta, minkä jälkeen lainanhoitajoustosaaminen palautuu normaaliksi luotoksi, ellei se ole jo muuttunut järjestämättömäksi. Lainanhoitajustolliset saamiset eivät näy järjestämättömissä saamisissa eivätkä myöskään arvonalentumisissa. Lainanhoitajustollisten saamisten kokonaismäärän kasvu on taittunut. Kotitaloussektorilla lainanhoitajustollisten saamisten kokonaismäärä on hieman laskenut 3,5 mrd.euroon (3,6 mrd. euroa 30.6.2016) ja osuus luotonannostalaskenut 2,8 prosenttiin (2,9 % 30.6.2016). Yrityssektorilla määrä laski 1,5 mrd. euroon (1,6 mrd. euroa 30.6.2016) ja osuus kaikista luotoista väheni 2,1 prosenttiin (2,3 % 30.6.2016).

Omien varojen kasvu vahvisti pankkisektorin vakavaraisuutta

Tässä artikkelissa pankkisektorin vuoden 2016 lopun tiedoissa on pankkiryhmien lisäksi mukana Nordea Kiinnitysluotto pankki Oyj:n luvut.

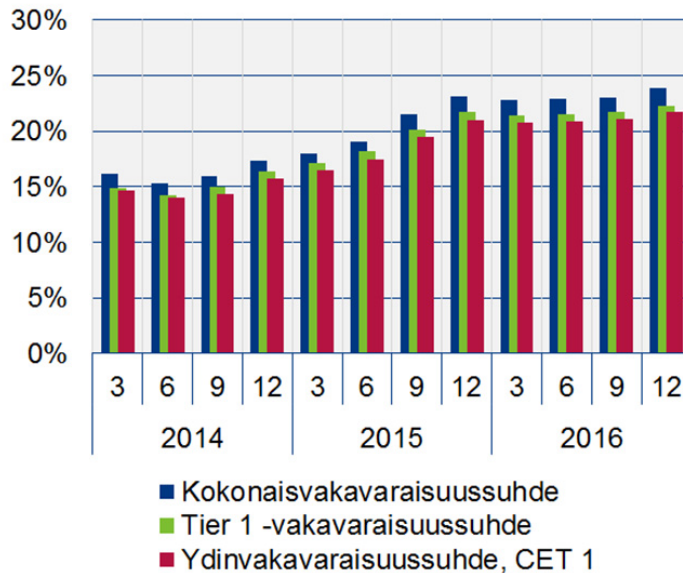
Pankkisektorin vakavaraisuussuhdeluvut paranivat vuonna 2016 omien varojen kasvun myötä. Vuoden 2016 lopussa pankkisektorin vakavaraisuus oli vahva ja kokonaisvakavaraisuussuhde oli 23,9 % (2015: 23,1 %). Ydinvakavaraisuussuhde parani 21,7 prosenttiin (2015: 21,0 %) ja pankkikohtainen ydinvakavaraisuussuhdeluku oli alimmillaan 11,8 % (2015: 11,9 %).

Vakavaraisuussuhdelukujen paranemiseen vaikutti vuoden 2016 aikana kertyneet voittovarot sekä uuden pääoman hankinta. Pankkisektorin omat varat kasvoivat vuoden 2016 aikana noin 1,2 mrd. eurolla 27,8 mrd. euroon. Omien varojen laatu säilyi edelleen hyvänä ja ne muodostuivat lähes kokonaan ydinpääomasta. Toissijaisen pääoman osuus oli 6 % omien varojen kokonaismäärästä.

Vakavaraisuussuhdelukujen paranemista vaimensi riskipainotettujen erien kasvaminen prosentilla 116,2 mrd. euroon. Riskipainotettujen erien kasvun taustalla on luotonannon kasvu. Luottoriski muodostaa riskipainotetuista eristä 84 %. Jäljelle jäävä osuus jakautuu operatiivisen ja markkinariskin kesken siten, että operatiivisen riskin osuus on hieman suurempi. Luottoriskissä tapahtuvilla muutoksilla on siten merkittävä vaikutus pankkien riskipainotettuihin eriin.

Kotimaisen pankkisektorin* vakavaraisuus

Lähde: Finanssivalvonta

*ml. Nordea Kiinnitysluottopankki Oyj

Pankkisektorin omat varat kattavat kasvaneet lisäpääomavaatimukset

Pankkien yleinen vakavaraisuusvaatimus on vuoden 2015 alusta lähtien ollut 10,5 %. Se muodostuu 8 prosentin vähimmäisvakavaraisuusvaateesta ja 2,5 prosentin kiinteästä lisäpääomavaatimuksesta, joka on täytettävä ydinpääomalla.

Suomen rahoitusjärjestelmän kannalta systemisesti merkittävien luottolaitosten on täytynyt vuodesta 2016 lähtien täyttää myös luottolaitoskohtaisesti asetettava korkeintaan kahden prosentin lisäpääomavaatimus. Tämä ydinpääomalla katettava lisäpääomavaatimus on Suomessa asetettu neljälle suurimmalle luottolaitokselle, joista pankkeja ovat Nordea Pankki Suomi Oyj (2 %), OP Ryhmä (2 %) ja Danske Bank Oyj (0,5 %). Neljäs systemisesti merkittävä luottolaitos on Kuntarahoitus Oyj (0,5 %).

Pankkien on täytettävä myös pankkikohtaisesti laskettava muuttuva lisäpääomavaatimus ydinpääomalla. Muuttuva lisäpääomavaatimus voi olla 0–2,5 % pankin kokonaisriskin määrästä. Muuttuva lisäpääomavaatimus määräytyy kunkin pankin vastuiden maantieteellisen jakauman ja vastuiden sijaintimaissa asetettujen muuttuvien lisäpääomavaatimusten perusteella. Suomessa muuttuva lisäpääomavaatimus on 0 %, mutta esimerkiksi Ruotsissa muuttuva lisäpääomavaatimus oli vuodenvaihteessa 1,5 %.

Pankkisektoritasolla muuttuva lisäpääomavaatimus oli vuoden 2016 lopussa 0,1 % -yksikköä johtuen pääosin suomalaispankkien Ruotsiin myöntämistä lainoista.

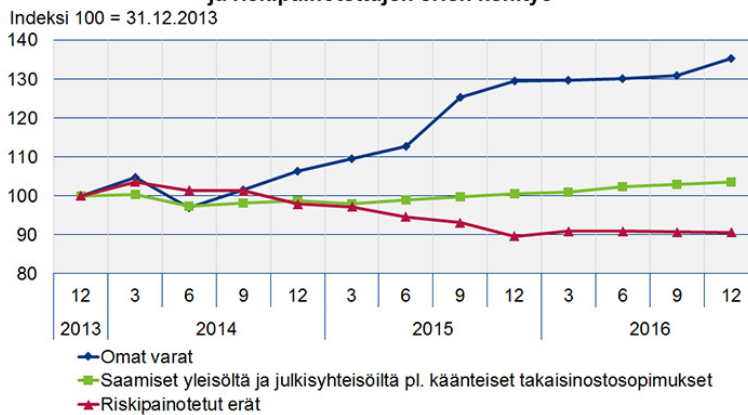
Omien varojen ylijäämä huomioiden 8 prosentin vähimmäisvaatimus, 2,5 prosentin kiinteä lisäpääomavaatimus, systemisesti merkittävien luottolaitosten lisäpääomavaatimus sekä muuttuva lisäpääomavaatimus oli vuoden 2016 lopussa 13,7 mrd. euroa. Ilman Nordea Pankki Suomea ja Nordea Kiinnitysluottopankkia ylijäämä olisi ollut 7,1 mrd. euroa.

28.3.2017

Julkinen

Kotimaisen pankkisektorin omien varojen, luottokannan ja riskipainotettujen erien kehitys

Vakavaraisuussuhdeluvut heikentyneet vuodenvaihteen jälkeen

Nordea Pankki Suomella oli pankkisektorin keskimääräisiin vakavaraisuussuhdelukuihin noin kahden prosenttiyksikön positiivinen vaikutus. Pankkisektorin vakavaraisuussuhdeluvut ovat siten hieman laskeneet Nordean Pankki Suomen sivukonttoristumisen myötä. Pankkisektorin ydinvakavaraisuussuhde ilman Nordea Pankki Suomea olisi ollut vuoden 2016 lopussa 20,0 % (21,7 % ml. Nordea Pankki Suomi).

OP Ryhmä on tiedottanut 2.2.2017 EKP:n päätöksestä nostaa OP Ryhmän vähittäisvastuiden riskipainoja 18 kuukauden määräajaksi. Riskipainojen noston seurauksena OP Ryhmän ydinvakavaraisuussuhde laskee vajaan kaksi prosenttiyksikköä. Muutokset OP Ryhmän vakavaraisuusluvuissa heijastuvat voimakkaasti myös koko pankkisektorin lukuihin. Kahden prosenttiyksikön lasku tarkoittaisi, että myös pankkisektorin (ilman Nordea Pankki Suomea) ydinvakavaraisuussuhde laskisi noin 1,2 prosenttiyksikköä.

Pankkisektorin omavaraisuusaste parani edelleen

Pankkisektorin omavaraisuusaste (Leverage Ratio) parani pankkisektorin omien varojen kasvun myötä 5,9 prosenttiin (2015: 5,8 %). Omavaraisuusaste ilman siirtymäajalle annettuja helpotuksia on lähes samalla tasolla; siirtymäsäännösten vaikutus on alle 0,1 prosenttiyksikköä. Pankkisektorin ensisijaiset omat varat ovat lähes kaksinkertaiset Baselin pankkivalvontakomitean ehdottamaan kolmen prosentin vähimmäisvaatimukseen nähden.

Sitovan vähimmäisomavaraisuusvaateen odotetaan tulevan voimaan aikaisintaan vuoden 2019 alussa. Euroopan pankkiviranomainen luovutti vähimmäisomavaraisuusvaateen vaikutuksia arvioivan raportin Euroopan komissiolle heinäkuussa 2016. Komissio puolestaan luovutti marraskuussa 2016 Euroopan parlamentille ja neuvostolle vaikutusarvion ja sääntelyehdotuksen, jonka pohjalta lopullinen sääntely valmistellaan.

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymien vakavaraisuus säilyi vahvana, sääntelymuutoksilla merkittäviä vaikutuksia vakavaraisuussuhdelukuun

Vuoden 2016 lopussa rahoitus- ja vakuutusryhmittymien vakavaraisuussuhdeluku oli 1,6 (2015: 2,1). Vakavaraisuussuhdeluku heikkeni Suomen rahoitusjärjestelmän kannalta systeemisesti merkittäville luottolaitoksille asetettujen lisäpääomavaatimusten sekä Solvenssi II -sääntelymuutosten vuoksi. Sääntelymuutosten jälkeen ryhmittymien yhteenlasketusta omien varojen vähimmäisvaateesta 58 % tulee pankkitoiminnasta ja 42 % vakuutustoiminnasta.

Vakuutusyhtiöiden vakavaraisuuslaskenta uudistui täysin vuoden 2016 alussa, kun Solvenssi II -sääntely tuli voimaan. Solvenssi II -säännösten mukaan lasketut vakuutusyhtiöiden vakavaraisuuden tunnusluvut eivät ole vertailukelpoisia aikaisemmin voimassa olleiden Solvenssi I -säännösten mukaan lasketujen tunnuslukujen kanssa.

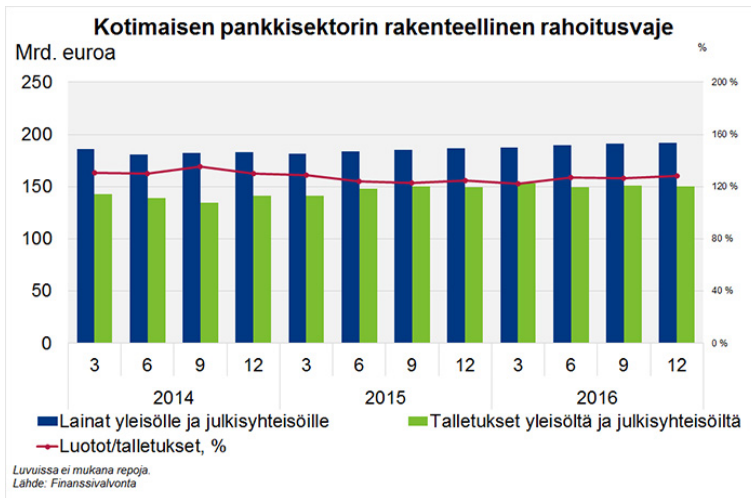
Varainhankintakyvyssä ja maksuvalmiudessa ei merkittäviä muutoksia

Vuoden 2016 toisella puoliskolla pankkien varainhankintamarkkinoiden virettä laski Yhdysvaltain presidentinvaalien ja Italian kansanäänestyksen vanavedessä kohonnut poliittinen epävarmuus. Lisäksi Yhdysvaltojen rahamarkkinauudistus¹ astui voimaan lokakuussa 2016, minkä odotettiin nostavan pankkien lyhytaikaisen dollarimääräisen rahoituksen hintaa. Näillä tapahtumilla ei kuitenkaan ollut mainittavaa vaikutusta suomalaispankkien varainhankintakykyyn.

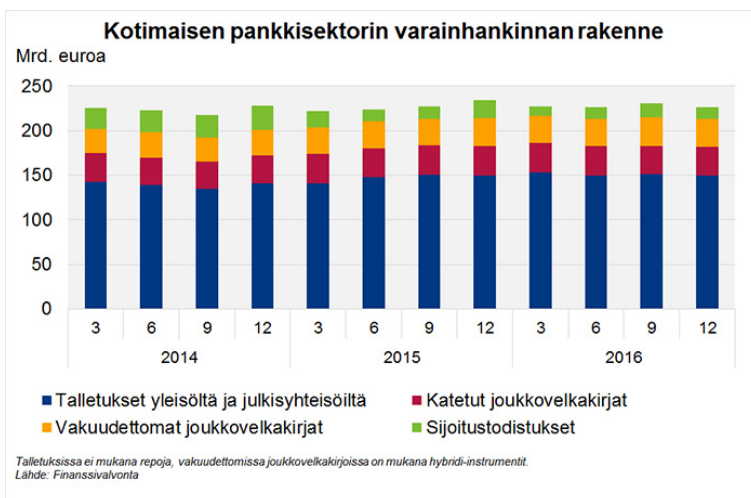

28.3.2017

Julkinen

Kotimaisen pankkisektorin varainhankinnan rakenne pysyi melko vakaana heinä-joulukuussa 2016. Pankkien rakenteellinen rahoitusvaje (luottojen ja talletusten erotus pl. takaisinostosopimukset eli repot) oli joulukuun lopussa 42 mrd. euroa, ja vajetta kuvaava anto-ottolainaussuhde (luotot/talletukset) 128 %. Anto-ottolainaussuhde kasvoi vuoden 2015 lopun tasosta 3,3 prosenttiyksikköä ja kesäkuun 2016 tasosta 1,0 prosenttiyksikköä. Yli sadan prosentin anto-ottolainaussuhde ja positiivinen rahoitusvaje tarkoittavat, että pankkien on talletusten lisäksi rahoitettava antolainaustoimintaansa markkinoilta haettavalla rahoituksella. Tästä markkinoilta haettavasta rahoituksesta suurimman osan suomalaispankeilla muodostavat katetut joukkolainat, joiden kanta oli 32 mrd. euroa joulukuussa 2016. Vakuudettomien velkakirjojen (ml. hybridi-instrumentit) kanta samaan aikaan oli 31 mrd. euroa ja sijoitustodistusten 13 mrd. euroa.

Suomalaispankkien maksuvalmius säilyi hyvällä tasolla vuoden 2016 loppupuolella. Maksuvalmiutta 30 päivän stressiperiodin aikana kuvaava LCR-suhdeluku oli kotimaisen pankkisektorin osalta joulukuussa 2016 143 %. Luku on kansainvälisessä vertailussa korkeahko ja selkeästi yli tämänhetkisen 80 prosentin viranomaisvaateen. Suomalaispankkien LCR-kelpoisista maksuvalmiuspuskureista valtaosan muodostavat nostettavissa olevat keskuspankkireservit, erittäin korkealuokkaiset katetut joukkolainat sekä muut erittäin korkealuokkaisiksi luokitellut varat, kuten EU:n jäsenmaiden velkakirjat.

Sääntelyuudistukset vaikuttavat varainhankintaympäristöön

Marraskuussa julkaistu Euroopan komission esitys pankkisääntelyn uudistamiseksi sisältää useita pankkien varainhankinnan kannalta merkittäviä ehdotuksia. Esitetyistä uudistuksista selkeimmin pankkien varainhankintaan heijastuu pysyvän varainhankinnan vaatimus, NSFR (Net Stable Funding Ratio). Tämän vaateen mukaisesti pankilla tulee olla toimintansa luonteeseen nähden riittävä määrä pitkäaikaista ja pysyvää rahoitusta. Toteutuessaan EU:n laajuinen NSFR-vaade astuisi voimaan luultavasti 2019–2020. Finanssivalvonnan arvion mukaan suomalaispankkien valmiudet täyttää NSFR-vaade ovat hyvät.

28.3.2017

Julkinen

Lisäksi kriisinratkaisulainsäädäntöön kuuluvat tappionsietokykyvaatimukset vaikuttavat pankkien lähivuosien varainhankintaympäristöön. Tappionsietokykyvaatimusten, eli TLAC- ja MREL-vaateiden (Total Loss Absorbing Capacity ja Minimum Requirement for Own Funds and Eligible Liabilities), mukaisesti pankeilla tulee olla riittävästi omaa pääomaa ja alentamiskelpoista velkaa, joilla mahdollisessa kriisinratkaisutilanteessa katetaan tappiot ja uudelleenpääomitetaan pankki niin, että pankin kriittisten toimintojen jatkuminen voidaan turvata. Pankkien varainhankinnan kannalta tappionkattamiskykyvaatimukset tarkoittavat kasvavaa tarvetta laskea liikkeelle alentamiskelpoista velkaa. Tätä silmällä pitäen Euroopan komissio esittää uuden vakuudettoman, mutta muita vakuudettomia velkoja huonommassa etusijajärjestyksessä olevan velkojen luokan luomista.

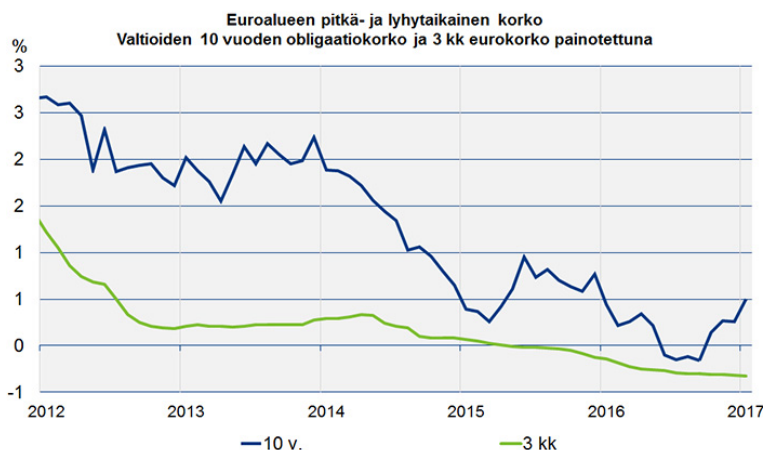
Pankkien markkinariskit ovat maltilliset

Markkinariskeistä merkittävin on korkoriski

Korkotason muutokset vaikuttavat rahoitustaseessa olevien korkoherkkien erien nykyarvoon ja tulevaan korkokatteeseen, ja siten myös pankkien tulokseen ja vakavaraisuuteen. Pankkien korkoriskiä tarkastellaan korkoshokkien kautta eli tarkastellaan sitä, miten pankkien rahoituskate ja taseen nykyarvo muuttuisivat korkotason äkillisen muuttumisen seurauksena. Yleisesti käytetty korkoshokki on skenaario, jossa koko korkokäyrä laskee tai nousee 200 korkopistettä. Koska lyhyet korot ovat jo negatiiviset ja globaalisti inflaatiossa on nousun merkkejä, niin korkokäyrän 200 korkopisteen lasku ei vaikuta tällä hetkellä erityisen todennäköiseltä. Näin ollen sektorin korkoherkkyyttä voidaan tässä yhteydessä havainnollistaa korkoshokilla, jossa korkokäyrä nousee 200 korkopistettä. Talletuspankkien yhteenlaskettu korkokate nousisi 45 % ja taseen nykyarvo nousisi 2 %, mikäli korkokäyrä nousisi 200 korkopistettä. Korkokatteen herkkyyks koronnousulle kasvoi vuoden 2016 lopulla pankkien reagoitessa inflaatio-odotusten nousuun. Sen sijaan taseen nykyarvon herkkyyks pysyi vuoden 2016 suhteellisen vakaana.

Käytännössä Finanssivalvonta tarkastelee pankkien korkoherkkyyttä kymmenillä erilaisilla skenaarioyhdistelmillä, joissa muuttujina ovat sekä korot että pankkien taseiden rakenne. Tämän perusteellisen tarkastelun pohjalta pankkien korkoriskejä voidaan pitää nykytilanteessa maltillisina.

Vuoden 2016 jälkimmäisellä puoliskolla nähtiin korkomarkkoilla uusi käänne, kun pitkät korot kääntyivät nousuun maailman talouskasvun elpymisen ja inflaatio-odotusten ajamina. Lyhyissä koroissa ei ole tapahtunut merkittävää nousua. Talouskasvun elpymässä korkokäyrän jyrkkeneminen vaikuttaa lähtökohtaisesti pankkien korkokatteeseen ja taseen nykyarvoon positiivisesti, koska pankkien saamat tulot nousevat enemmän kuin niiden varainhankinnan kulut.

Lähde: Eurostat.

Spread-riski on maltillinen

Pankkien omistamiin velkakirjoihin liittyy myös oleellisesti riski velkakirjan liikkeeseenlaskijan luottokelpoisuuden laskusta (ns. spread-riski). Joulukuun 2016 lopussa velkakirjat muodostivat noin 11 % koko sektorin yhteenlasketusta taseesta, joskin pankkikohtaiset erot ovat suuria.

Suomalaisten pankkien taseessa olevista velkakirjoista suurin osa on pohjoismaisia tai saksalaisia valtioiden ja pankkien liikkeeseen laskemia velkakirjoja, joiden spread-riski on perinteisesti arvioitu vähäiseksi.

Valuutta- ja osakeriskit ovat pienet

Suomalaisilla talletuspankeilla ei ole merkittäviä valuuttapositioneja, valuuttapositioneiden osuus niiden taseesta oli joulukuun lopussa 0,8 %. Suurimmat valuuttariskit ovat Yhdysvaltain dollarissa ja Ruotsin kruunuissa.

28.3.2017

Julkinen

Myös pankkien osakeriskit ovat pienet. Osakkeiden osuus kotimaisen pankkisektorin taseista oli joulukuun 2016 lopussa vain 0,6 %. Osuus on pysynyt vakaana viime vuodet.

Erot pankkien osakeomistuksissa ovat kuitenkin suuret, ja erityisesti pienemmillä pankeilla osakeomistusten osuus taseesta on suurempi kuin sektorilla keskimäärin. Pankeilla, joilla osakeomistukset ovat keskitasoa suuremmat, on tyypillisesti myös omia varoja selvästi enemmän kuin vakavaraisuusvaatimukset edellyttävät. Niiden vakavaraisuus ei ole välittömässä vaarassa, vaikka osakkeiden arvot alenisivatkin merkittävästi nykyisestä.

¹ Yhdysvaltain rahamarkkinauudistus kohdistuu erityisesti niin kutsuttuihin prime-rahastoihin, jotka sijoittavat erilaisin lyhytaikaisiin velkainstrumentteihin, kuten pankkien dollarimääräisiin sijoitustodistuksiin. Uudistus esimerkiksi vaatii rahastoja laskemaan ja julkaisemaan rahasto-osuuksiensa markkina-arvon, kun tyypillisesti rahamarkkinarahasto-osuuden arvo on pidetty vakiona yhdessä dollarissa. Uudistusta odottaen sijoittajat ovat siirtäneet varojaan prime-rahastoista muihin kohteisiin. Tämän seurauksena kysyntä pankkien dollarimääräisille sijoitustodistuksille on laskenut.